

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
ДЕКАБРЬ
11
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 290 (4774)

Өртээ 20 көп.

СЭКП ТК-да

СЭКП ТК-ның ээлчеглиг Пленумун чылдырарынын хуусаазын 1961 чылдың январьже соңгаарладыр деп СЭКП ТК-зы доктааткан.

КОММУНИСТ

Коммунист деп сөс бүгү делегейге андуу чаагай дыңналып турар. Коммунистерниң ыдыктыг болгаш бедиң хүлээгелери Совет Эвилелиниң Коммунист партиязынын Уставында дүрүмчүдү бижиттинген... Күш-ажылга үлөгерлиг болур, бодуну бугурургучи, амыл-иши мергежилин соксаал чок бедитишпаан, бодуну амылдың техниказын шимгээди алыр... Партия Уставынын бо негедезин Кызылдын автосептелеге заводунда эш И. Михальченко болгаш өскө-даа хой-хой коммунистер аддаралы-биле күөседип, бистия дүртүгүска коммунист дээш демилгелини мурунку одуруунда туржуп турар.

Демир экилдирин шүктүрү сүгү-лү амылчыны коммунист эш Михальченко төгүлүг чеди чыл планын хуусаа бетинде күөседип, продукция бүдүрерин көүдөдир, ооң бот-үне-ини чингедир, шынарын бедидер дээш чарыштың заводта эгелекчиин болгаш организацикчы болган. Бүдүрүлгеге, өөредилгегинге, хууунда амырал-чурталгазынга төлөптеги, муракчы үлөгер-чингекти амылчы коммунист эш Михальченко хун бүрүдө нормалын 170 хуудан өрү күөседип келген. Коммунист күш-ажылдын шалышчы деп атты анаа тывыскаан. Заводтун коммунистери эш Михальченко партия эге организацикчы секретарына сонгуп, анаа улуг идеяни көргүсө-лөпөр.

Кызылдың № 1 чык АТК-ында коммунист күш-ажыл бригаданың бригадирин коммунист чолалач эш Ю. Зюбин бодунуң политикти билини болгаш мергежилин соксаал чок бедидип, СЭКП-ниң төгүлүг хандыр өөренип, бригаданың амыл-иш үлөгерлиг удурутуп турар. Оон бригаданың 7 чолалачылар 1960 чылдын планын 8 айлар дүргүзүндө ажыр күөсеткен, ам 1961 чылдын үлүгүнө кириштир амылдан турар. Кызылдың № 2 АТК-ында партия кезигүүнүгө кандидат эш Д. Любин чеди чыл планын 1961 чылда бүрү күөседип дээш мога-шылаг чок амылдан, муракчы үлөгерин бүгү чолалачыларга болгаш септекилерге көргүзүп турар.

Социалист күш-ажылдык Маамыры хоочун коммунист эш О. Ло-сапал төгүлүг чеди чыл планын хуусаа бетинде күөседип дээш колхозчу малчынарнын социалист чарыкынын мурунку одуруунда туржуп, 1960 чылда чүс хой бүрүзүндө 170 хураганнарны алыр, СЭКП ТК-ның январь Пленумунга төлөткү ужуражыр дээш амылдан турар. Чаа-Хаа районун Ленин аттыг колхозта тудукту коммунист эш М. Нава төрөөн колхозуну суурун сайырадыр дээш хой чүдүдери кылган. Бүгү колхозчуларын чаа, культуру-луг, чырык, чылыг бажынарже бүрүн шилчидер демиседи ол баштап келген.

...Партияның бүгү кежигүүнеринге бир дамай ызаыла албан болур партияның болгаш мурунениң сагылга-чурумун сагыр... деп бүгү коммунистерде СЭКП-нин Уставы деген турар. Бидүгү түрүдө, чамды коммунистер Уставтын бо негедезин күөсетпей, партияның болгаш күрүнеин сагылга-чурумун каржызы-биле үрөп турган чамдык фактыларын демделээр керек. Чижээ, Танды райүүкөжонун саң кил-

дизиниң эргелектизи турган коммунист Митрашкин саң-хөө чурумун каржызы-биле үрөп келген. А областың саң килдизиниң эргелекчиин коммунист эш Каплунов сөөлүгү уде Митрашкинни облас килдизиниң штат килдизиниң начальнигине депшидип алган.

«Тыва тудуг» тудуг-монтаж эргелекчи болгаш облопробсоюзтун тудуг-монтаж эргелекчиин удурутуп турган коммунист эштер Нестеровский, Шелтеский олар тудугуну күрүне планынын күөседезин хандырайн, хой удаа үзүп келген, а чугула тудуг объектилерин ажыгла-лаа кириер графика ай бүрүзүндө үзүп, чурум чок чорукту бодурутуп турар ол коммунистер-биле СЭКП-ниң хооркомго аптежиш келген. Чамды коммунистер амырал-чурталгазынга, амылчы болгаш хой-ниитиниң черлеринге төлөп чок чорукту бодурутуп, арагага хандып, партия кезигүүнүгү бедиң адын бажаргадып турар фактылар бар. Чижээ, «Тываның аныяктары» со-лунга килдиз эргелекчииз турган коммунист Чарашов хой удаа арагал-ла, ажыл шагын үзүп, партияның болгаш күрүнеин сагылга-чурумун үрөп турган. Радио дамчыдыл-газынын редакциязына Чарашов амылдан киргеш, база-ла арагал-ла, өө-бүдүзүнге амыр-дыш бербей, ажылдан оозалдап турда, радио дамчыдылганын редакциязы-ның кол редактору коммунист эш Таржаа болгаш ннда партия органи-зация эскербөөн. А дажан Чарашов меделелин өскүндүр арагал-ла, эдүмчүлүгүгү үзүп-туруп чораш, партия биледип чидирип каарга, оңу СЭКП кезигүүнүгү кандидатчыче шилчидип, партия хооркомунуң бю-розу чинк көргөн.

...Партияның болгаш мурунениң сагылга-чурумун үрөзи болза партияга игарал таварыштырар улуг хоралыг чорун болур... деп Совет Эвилелиниң Коммунист партиязы-ның Уставында чугалап турар. Партия Уставынын бедиң негеделини коммунист бүрүзү хажык чок күө-сеткен турар дугайында айтырар партия организацикчынын кичөөн-гейиниң төвүгө тусар ужурайт. Партияның сагылга-чурумун чамдык коммунистерниң гылазыдан үрөп, коммунист бедиң амылга төлөп чок чорукту бодурутуп турган фактылар-дан чогуур түнедип кылыр керек.

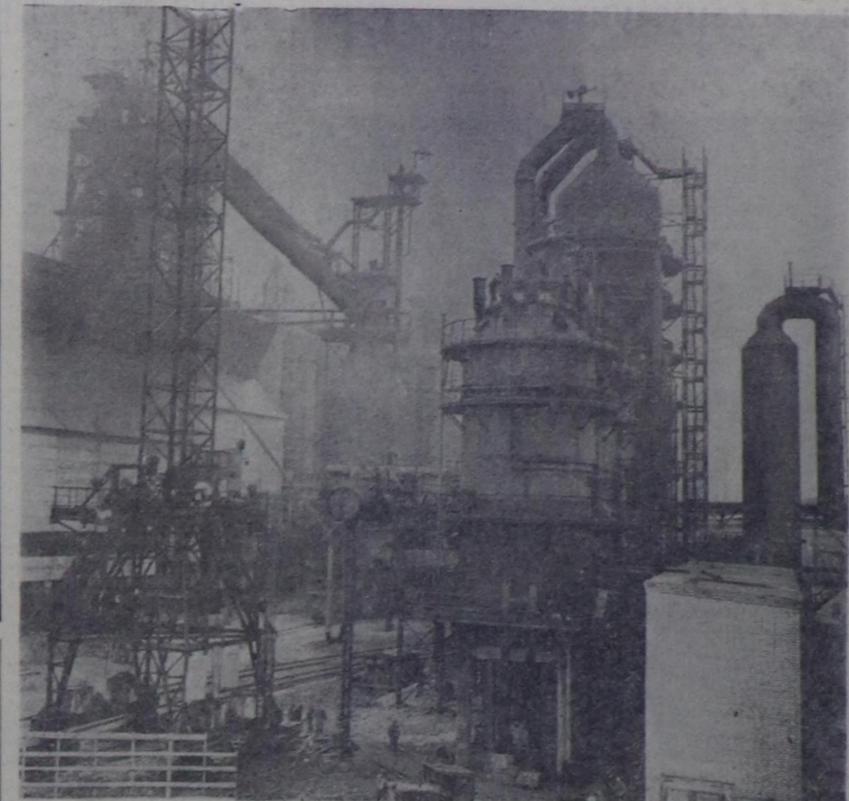
Коммунист — кижэ төрөлетенин чырыктыгы келир үези — коммунист бистин чуртувуска тур-гузар дээш чалымын демеелчип, массаларың баштыкчыны — болгаш кижизидикчи. Бүдүрүлгеге, амырал-чурталгага, өөредилгеге ком-мунист бүрүзүчү муракчы ролуо чедиң алыр төлөдө, партия органи-зацияларынын амылчы бедиң де-неге тургузары, партия хурадал-рынга шүгүмчүлгөдө болгаш бот-шүтүмчүлгөдө калбартыры, комму-нист бүрүзү-биле, ылангыя партия кезигүүнүгө кандидаттар болгаш анык коммунистер-биле амылчы ажидери эргөкчү чугула. Политикти кижизидилгенин школазы бо-лур партия хурадаларынын демеелни бедидери, партияны даалгаларын коммунистерниң идеякчи күөсе-дирин чедиң алыр керек.

„Тайбың дээш; чепсегленишкини дүжүрери дээш, улустарның хосталгазы дээш“

МОСКВА. (СЭТА). Мурунениң политикти номнар ундур чериниң белетизини Н. С. Хрушевтуң «Тайбың дээш, чепсегленишкини дүжүрери дээш, улустарның хосталгазы дээш» деп ному парлаттын үнгөн. Нью-Йоркка, Каттышан Нациялар Организацик-чынын XV сессиязына Совет чазантың баштыкчыны чугалаан чугааларын ында кирген. Ол ышка «Правда» солунун редакциязының ай-тыргыларына харылар, «Англи солун» «Дейли экспрессин» редакторунуң айтыргыларына харылар, Н. С. Хрушевтуң Нью-Йорктун портунга сентябрь 19-та кылган меделели, Нинита Сергеевич Хрушевтуң АКШ-ка чоруп турганынын үезинде оң ужуражыш-кынарны болгаш беседаларынын дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Дарганынын чанында парлаг балуунуң дыңнадылары, Сайрус Итонун тургускан эртенги шайлагызына чугазы, «Известия-

ның» корреспондентилери-биле беседа, Кубаның радио-зунга дамчыдыры биле Нью-Йоркка кылган меделели, «СЭРЭ» деп журналдык америк номчулгаларына чаа-га, «Мючуэл бродкастинг систем» деп америк радио дамчыдылга компаниязынын корреспондентизи Л. Го-мард-биле беседазы, Н. С. Хрушевтуң Төрзүн чуртунче үнүп чоруп дег тургаш, Нью-Йоркта аэродромга чугалаан чугаазы ол номда кирген. КНО-нуң Кол Ассамблеязынын XV сессиязына совет төлөөлериң амылчыны дугайында Москваның амылчы чоннарының октябрь 20-де митингизинге эш Н. С. Хрушевтуң чугазы болгаш митингизин киржинчиле-риниң хүлээп алганы, анда совет төлөөлериң база оң удурутунузу эш Н. С. Хрушевтуң КНО-нуң Кол Ассам-блеязынын сессиязына амыл-чорудулганын эки-биле, чүрентки ханызындан чүдүлүгүнүң көргөн резолюция-зын ында база парлан.

Чеди чылдың улуг тудугларында

Кривой Рог. Ленин аттыг металлургия заводунга чаа, эң улуг домнаны тургузары доозулган. Ол суугу — ССРЭ-ниң металлургия үлөтүрүгө бо 7 чылда ажыл-лап кирген шой экилдир эң улуг күшүгү агрегаттарынын бирээзи болган.

Украинаның домна тудугжуларынын ажылгаан му-ракчы аргалары ол улуг домнаны эң кыска хуусаада— 10 айларын дүргүзүндө тудуп доозар арганы берген. Чурукта: Кривой Рогта чаа домна-суугу. Фото А. Запаранын. СЭТА-ның фотохрониказы.

Хуусаа бетинде

СЭКП Топ Комитетиниң ам бо-лур Пленумунга алдар кылдыр чылдың хүлээгелерин хуусаа бетинде күөсеткен дугайың Кременчуг ГЭС-тиң коллектив респоттин турар. Ам ол станица Украинаның өң-өн областарына электри энергияын берип турар. Ону чүгө республиканың муруну чүгүтүп үлөтүр төмөри өвөс, харын Полтава, Кировоград болгаш Черкассы областың хой-хой хой-райлары болгаш суурлары база ап турар.

ЖИДАЧЕВСКИНИ (Львов об-ласть) шарты-саазып кылдыр ком-бинатының коллективни хүдүлүг чагылы хуусаа бетинде күөсет-кен. Ол комбинат саазып артын-чыларының холумадан кылдыр чик өртөктүг шывыг материал-ды болур 120 муң салбак бинитти кылган. Келир чылмы ыдыг материалды кылдыры үш каттап улгадыр.

Сталинград ГЭС долузу-биле ажылдап кирипкен

СТАЛИНГРАД. (СЭТА). Сталинград ГЭС-тиң сөөлүгү, 21-ги гидроагрегаты декабрь 9-туң не-жээзинде үлөтүр тогун берген. Мынчангаш делегейде эң-не улуг гидробедир амылдан кирген. Оң турбиналарының инити кү-чүзү — 2 миллион 415 муң ки-ловатт. Ынчангаш Сталинград ГЭС-тиң тудугчулары оң тудуун хуусаазындан бир чыл амыг бу-рунгаар күөсеткен, ЧУРУНТА: Сталинград ГЭС-тиң адамы бьештен хевир. ФОТО С. Курининниң. СЭТА-ның фотохрониказы.

ТАЙБЫҢ БОЛГАШ СОЦИАЛИЗМНИҢ ХЕРЭЭ ТИИЛЭЭР

Шын бисте—тиилээр бис

БАКУ. (СЭТА). Азербайжан нефтьчилер коммунист болгаш амылчы партияларының чөвүлө хуралынын төлөөкчилериниң Меделелин таныштырар үлөтүрүп турар. Делегейиң коммунист шимчөөшкенинин тайбың, национал даамарышпас чорук, демократия болгаш социализм дээш демиселиниң дамычы программасы болур үб Меделегид нефтьчилер чангыс эп-сеткилдиг дөткөп турар. «Ширваннефть» устывыжының коммунист күш-ажыл бригаданын удурутучу М. Таги-Заде мынчаар чугалаан: — Имперализмниң болган дайының кара күштерияден тайбынчы болгаш социализмни күштерияден артык күчүзү амыг үде тодаргай-биле көстүп турар. Коммунист болгаш амылчы партияларыны күчү-лүг чангыс эптил, марксизм-ленинизмге, өлүк чок Ленинниң чагыл-ларына шыңгызын Москвага болгаш чөвүлө хурал көргүсөк, Шынын чорук бисте, мынчангаш тиилээр бис. Бистин бригаданы Төрзүн чуртка 12 муң тонна ажыг нефтини пландан дашпаар берген. — Коммунист болгаш амылчы партияларының төлөөкчилериниң чө-вүлө хуралының Меделели буттарының бригаданың чугалаажып кө-рүп тургаш, чер үтөөр мастер Г. Ахировтуң чугалааны: — Коммунистер буттарының мурунуга кайы хире улуг-чаагай со-ругаларын салып турарын кижэ төрөлетен чангыс өвөс удаа бүзүрөп көрүп келген. Мынчангаш ол соругаларынын эң-не чугуламы болза дайы-га уду демисел болуп турар. Капиталист социализм-биле тайбың чарыштан коргуп турарлар. Коммунист болгаш амылчы партияларынын дем каттыжышыны демисели — дайыны бодурбазының карачан-гы аргазы болур.

Бистин салышкынывыс

Коммунист болгаш амылчы партияларының төлөөкчилериниң Москвага болгаш чөвүлө хуралынын Меделелин танышкыш, оңу областың культура эргелекчи типография-ларын өрүкчүлери болгаш литогра-фиястери чангыс эп-сеткил-биле дөт-көп. — Бистин улуг Төрзүн чуртувус-ка уду болуп турган өрткөн дайы-нарын утпаан бис. Тайбынча мын-шылдыг совет улус болгаш бүгү де-легейиң бодун шижилери тайбың-ны, аас-кежигити келир үени күө-сөткөп турар. Чепсегленишкини бүгү-нүни болгаш бүрүн дүжүрери, «сөөк дайыны» бодурбазынын бү-гү-ле аргаларын бистин күрөөсө

чорудуп турар. Мынчангаш Коммуни-ст болгаш амылчы партияларынын төлөөкчилериниң чөвүлө хуралы-нын Меделелини бүрүн дөткөп, тай-бынчы херөөгө бистин салышкы-нымыс кылдыр үнүрүстү кадып тур-бис. СЭКП ТК-ның январь Плену-мунга чедишкенин ужуражыр дээш, бо айның бүдүрүлгө планын ажыр күөседип шыдаар бис — деп, өрүкүп хевтир мастери К. В. Осипо-ва чугалаан.

Цехте өрүкчүлөр Петракова, Ско-белин, литограф Полюктова ыш-кай ай планын доктаамап ажыр күөседип турарлар хой. Полиграфис-тер коллектив алган хүлээлгени чедишкенин күөседип шыдаар.

КОЛХОЗТАН ӨӨРҮНЧҮГ МЕДЭЭЛЕР

СААР ИНЕК БҮРҮЗҮНДЕН-НЕ 1900 ЛИТР СУТ

Чөөн-Хемчикте «Коммунизмге өрүк» колхозтун саанчызы Кара-Сал Таан Дамбаловна дээр саанчыларынын бирөөсү. Ол чеди чылдың ийги чылымы бедиң хүлээнгени—саар инек бүрүзү-нү 2000 литр сүтү алырын асаал.

Саанчы Таан Кара-Сал төрөөн чуртунун, кады амылдан турар эш-өөрүтүп мурунуга берген сөө-лү элөөр дээш оң кызымкыдай амылдан, «сөгөзөн өвөс—көркөн ыш» деп хоочун үлөгер чугааны бодуга удурутуга болдуруп тур-ган. Ам-сөткөлдүг, шымы, кызы-машай күш-ажыл саанчының че-дишкенин хандырган. Ол ноябрь 30-де бодуга бажытпаан саар инектер бүрүзүндөн-не 1900 литр сүтү сагган.

дөөстүрү билек, колхозтун мастер-сызыныга келгеш, чакы тарыл-га кирер тракторлар болгаш кол-хозда хереселдериниң септеге-зиниң дээш турган. Ында ол хүнүнү үзүп нормазын доктаамап ажыр күөседип, эрестиг амылдан турар.—Бүгү техника чакы тарылгага бүрүн белең, эки шактыг механизми дег амылдан кирер ужурайт. Анаа үзүтүп кирери—мээ ыдыктыг хүлөөлөм!—деп, механизаторун сөөк бо.

МЕХАНИЗАТОРНУҢ СӨЗҮ
Ол-ла колхозтун хоочун меха-низатору Николай Монгуш чеди чылдың ийи чылымы, чакы, күсү хөвү амылдарына эрестиг чоруп көргүсөк. Эш Монгуш «Сталнец-6» комбайн-биле 300 гектар жерниң таразын ажаары хүлөөнгөн турган. Техниканың соксаал чок амылдарын ханды-рып шыдазынын ачылында Нико-лай бодунуң комбайн-биле 569 гектар жерниң таразын ти-дирг чокка, бедиң агротехникти дөткөп чоруткан, 560 кг кы-вар чүдүп калмап алган. Механизатор күжүк амылдар

Бедик көдүрлүүшкүн

БАЯН-ТАЛА. (Телефон-биле). Коммунист болгаш амылчы партия-ларының төлөөкчилериниң Москвага болгаш чөвүлө хуралынын Ме-делелин бүгү черлерде калбак та-ныжып турар. Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтун дар-газы эш Самданниң редакцияга дың-натканы болза: — Москвага болгаш ол чөвүлө хуралды Меделелини чонуну орту-дунга таныштырар активти колхоз-төвүгө чымылдырып сургааш, олар-ны фермаларже, бригадаларже аты-карган. Ам бүгү амыл участка-рында танымыга улам калбарып тур-ар.

Тудуг бригаданың коллектив-ниге болгаш хурал соолу болгаш сөдүрүлүүшкүнүгү байдалга өрткөн. Бо чылын ол бригада 27 чуртталга бажынарнын ажылдап кирген. Сарыг-Алаакта үзүну 30, дооразы 10 метр кажааны база дооскан. Көжө магазиниң улуг бажынын, хо-вү турлаанда 4 өөредилгени инити чуртталга бажыны болгаш өскө-даа чугула тудуглары кылган. Делегейиң коммунист болгаш амылчы партияларының төлөөкчи-лериниң чөвүлө хуралынын Ме-делелин бызаачылар изин-биле

Таныжып турар

ХАНДАГАЙТЫ. (Телефон-биле). СЭКП Өвүр райком колхозтарда парторганизация секретарларынын, ооң оралакчыларынын болгаш кол-хозтар даргаларынын ийи хоноук се-минарын эрттирген. Делегейиң Ком-мунист болгаш амылчы партия-ларынын төлөөкчилериниң чөвүлө хуралынын Меделелини партия рай-комунуң органдизиниң эргелекчи эш Серен-Доржу таныштырар. Семинарта районун ажыл-агый, культура тургузушкунунуң айтыр-гыларына холбашкан өскө-даа лекция-лар болган.

чүдүдүгүзүп дөткөнишпаан, тодар-мунист болгаш амылчы партия-ларының төлөөкчилериниң Москвага болгаш чөвүлө хуралынын Ме-делелин бүгү черлерде калбак та-ныжып турар. Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтун дар-газы эш Самданниң редакцияга дың-натканы болза: — Москвага болгаш ол чөвүлө хуралды Меделелини чонуну орту-дунга таныштырар активти колхоз-төвүгө чымылдырып сургааш, олар-ны фермаларже, бригадаларже аты-карган. Ам бүгү амыл участка-рында танымыга улам калбарып тур-ар.

Тудуг бригаданың коллектив-ниге болгаш хурал соолу болгаш сөдүрүлүүшкүнүгү байдалга өрткөн. Бо чылын ол бригада 27 чуртталга бажынарнын ажылдап кирген. Сарыг-Алаакта үзүну 30, дооразы 10 метр кажааны база дооскан. Көжө магазиниң улуг бажынын, хо-вү турлаанда 4 өөредилгени инити чуртталга бажыны болгаш өскө-даа чугула тудуглары кылган. Делегейиң коммунист болгаш амылчы партияларының төлөөкчи-лериниң чөвүлө хуралынын Ме-делелин бызаачылар изин-биле

Кадык камгалал ажылдакчыларынын активиниң чөвүлө хуралы

МОСКВА. (СЭТА). Кадык камгалал ажылдакчыларынын активиниң Кремльде болуп өрткөн Бүгү-өвиле чөвүлө хуралына кижэ дугайында болгаш оң калыкшылынын дугайында чугалаашкан. Эмчилер, өртөмдөңнөр, чурттуң республикаларынын болгаш областа-рынын кадык камгалалынын партия, совет, профвелед организацикчыларынын удурутучу ажылдакчылары ССРЭ-ниң чурттагыларынын меди-цина хандырылганы болгаш кадык-нын камгалалын улам экижидериң аргаларынын дугайында чугалап тур-ганынар. Эртемниң болгаш техника-нын сөөлүгү чедишкенин барым-даалап турган, чонга медицина ду-алакчынын экижидерин, эмнелге черлериниң тудугчуларын дүргөдери-ниң, дөдө өөредилге черлеринге башкылашыкыны эмнелге практика-ныче чокшудаларынын, массалык күш-культура ажылдарын профилакти-калык медицина-биле улам сырый холбаштырарынын талазы-биле дыка хой үнелд; саналдар киргизген.

СЭКП-ниң Кадык камгалалынын министри С. В. Курашов ол чөвүлө хуралдын түнелин кылмы чүве чугалааш, оон бедиң сырый катты-жымыкынын болгаш улуг көдүр-лүүшкүнүгү болуп эртенниң демдел-ген. Бердинген саналдарын болгаш кылдырган шүгүмчүлөдери практи-ктиг ажылга өөренип көөр болгаш

ажылчы чоннарың кадык камгала-лын моон солгаар улам эки органи-зацияларын ол саналдар дуалайт бо-лур.

Совет Эвилелиниң бүгү-ле меди-цина ажылдакчыларына чөвүлө хурал чангыс үн-биле кылгыры хү-лээп алган. «СЭРЭ-ниң чурттагылары-нын медицина хандырылганы болгаш кадык камгалалын улам экижидериң хер-өөгө буттарының бүгү-ле билин болгаш күжүн бөөр дөройонге быжыг бүдүрүдигин миңа алертеген.

СЭКП Топ Комитетинге болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге чагалы чөвүлө хуралдың карижи-чилери диниттиг адын чаксаашкы-ны-биле хүлээп алган. Эштер А. Б. Аристов, Н. Г. Игна-тов, Ф. Р. Колотов, А. Н. Косыгин, А. И. Микшоян, Н. А. Мухомидов, М. А. Сулов олар декабрь 8-те ол чөвүлө хуралдын ажылына кириш-кенер. Оларны чөвүлө хуралдың киржичилери чылымы-биле утпаан. Кадык камгалалынын ажылдакчы-ларынын Бүгү-өвиле чөвүлө хура-лы бодунуң амылдан дооскан.

Кремльге болган хүлээп алышкын

МОСКВА. (СЭТА). Декабрь 9-та ССРЭ-ниң чааза кадык камгалалынын ажылдакчыларынын активиниң Бүгү-өвиле чөвүлө хуралынын доозул-ганы-биле холбаштыр Кремльдиң Улуг Ордунуң Георгиевский залына хүлээп алышыкынын тургускан. Хүлээп алышыкына чурттуң бүгү бу-лундарында Москвада келген өскү өртөмдөңнөр-медиктер, кадык кам-галалынын организацикчылары, эмчилер олурушкан. Эштер А. Б. Аристов, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. А. Мухомидов, Д. С. Полянский, И. М. Шверник, П. Н. Поспелов оларны чымылган диниттиг адын чаксааш-кыны-биле утпаан.

РАЙОННУН ХҮНДУЛЭЛ СЭМБЫРАЗЫНДА

Чурукта: Бий-Хем районун «Өм» союзунун муржакчы комбайнера Григорий Тарасович Белозеров. 1960 чылында дүжүт жээп алышканында ийн комбайны жокуп алган, 1118 га тараач эмгек алган.

Чурукта: «Өм» союзунун хойжуу Таргал Бойдуевин Ооржак. Ол 60 чылын 600 баш хой бурзундан 4,5 жк дүжүт кырган алган.

Чурукта: Туранын ортумак школанын башкысы Владимир Григорьевич Жаботинский. Ол өөрөнччилерин будурулге бригаданын удурткучу. 1960 чылында дүжүтүндө оң бригаданы 80 муң амыр рубльдин орулгазын алган.

Фотолары Ч. Колаевтин.

Бистиң совет кижилер

Бичии чаштарнын өңнүү

Көңгү эдикпей. Ак-ак мовидурлар, өөрөнччилер форма-кештерин бичии уруулар, шүтү чыгыс кичи дег парталар артында олурупканар. Удугизинде холунда класс журналы, бөлүк кыдыраштарын тудуп алган, сизинг кешти башкы экикти амыткаш, классче кирип келди. Өөрөнччилер башкыны тудуп баулаан, а оң соонда өөрөнччилер катал-ла партазын артында олурупканар. Класс шипшын, ыржын апарган. Уш ай хире үе бурунгаар, бичии классчылар болурун күзеп, портфельдерин, үжүткелдерин, кыдыраштарын холдарындан салбастан, сентябрынын бир чаазын четкикейи маңап турган бичии чаштарнын күзели будуу, ам өөрөнччилер болу берген, классче кичээлдер олурарын көргө өөрүнчүт-да.

Кызылдын № 6 чеди чыл школарынын бичии классын башкысы Галина Степановна Шачинанын эртерини бир сан кичээли ычтаар эртен. Маңа үндөйлөй канды түндөлдөрү үндүрүп болурун? Бичии класстын өөрөнччилеринин баштайгы өңнөтү эгелөөш-ле партагышын олуруп, карандаш азы демир-үжүктү шын тудуп, өздөк, арыг-шевер кижизиттилар турарын чугаалаксазын көр. А оон аргыда бир кол чүү болза, класстын башкысы коммунист Галина Степановна Шачинанын кичээл болганна кымчалыг белеттешип, эң чугула көргүзүп материалдарын болуңу күжү-биле кылып ап, өөрөнччилерге ханы болгаш бичий билгити бээр дөш башкылыгынын таякчылыг бүтү-ле аргаларын ажыглап турарын эскерип каар.

Олар ыл кыска үениң дүжүтүндө өд хире арыг-силит, чүрүмүт кылдыр бодун ап чорутуу апарганын берген, совет школаның болгаш мында ажылап турар башкыларын кижизидикчи ролон магадавас аргажок.

— Уруулар, бөгүн бистер он иштинде санарын кадарын болгаш казымын катталтаар-дыр бис — деп, башкы чугаалады. Өөрөнччилер мурунундагы таңымын баурап кыдыраштарын шарталар кыдыра белекпей алган, башкынын тайлыбырын удуу кичээлге-биле дыңнаан, карактары-ла самбырада органныр. Бичии классчыларга ол теманы азы өөрдир гөлөөдө, башкы боду анда хамаарыштыр көргүзүп материалдарын кылып, белеткен алган болду.

Ол көргүзүп материалдарында кадар, казымынга хамаарыштыр урууларга билдингир дигит амытанарга, башкы иштинде эт-херекселдеринге үндөйлөй чикестерин тургускан.

Катаптамшкын үезинде өөрөнччилерин эртен кичээлге өөрөнгө теманын эки бичи алганын орта олурдушкан кичи бүзүрөй бээр. Самбырага келген уруулардан онга чедир санарын кештерин башкы айтырын, кадыр-бир бөдүн болда-гадан тургузарын сүмөлөп турган. Бичээл доостур чыгаан. 45 минутанын иштинде тургустунган оорулга шиптирлеттинген бе дээрин башкы хынап көрүп шиптирлөөш, өөрөнччилерге нити айтырыг салын, чамдыктарын самбырага келдирип турган. Башкына оналганын тайлыбырды берген соонда кичээл доозулган. Класстын уруулары таңгыс кичи дег туруп келген, он минутанын иштинде дашпанын алыры-биле дашаар үнүштүлөр.

Улус чырымышкынын кончүт эки ажылдакчыны, ажылчы чоннар депутаттарынын Кызыл хоорай Социалист депутат Галина Степановна Шачина чугула № 6 школанын эвес, а Кызыл хоорайнын дүжүткел башкыларын бирээки. Бир эвес хоорайнын улус өөрдилге кичээлин башкарып мурунундагы дүжүткелдерин көр болуруваса, мында аас шаңналы азы Хүндүлөк бичиктер тывысман алжыларын арзын-коммунист эш Шачинанын фамилиясын база көрүп болду. Ол он ажыл чыдар иштинде башкылап, болуңу башкы мергежилди доктамаал бедидип, анык башкыларга бодунун байлак дүжүткелдин болгаш билин харам чыжа берип чорутууларын бирээки. Галина Степановнанын классын кичээлдерин чугула № 6 школанын башкылары эвес, а хоорайнын өскө-даа школаларын башкылары көрү олуржуу турар.

Коммунист эш Шачинаның башкы ажылычте оруу бергелер чок эртерин. Ол учурада дооска соонда алгы заводунун мурындай-ла чаз организастаттыган школанынга келген, башкылап эгелээни. Мыңан чаз школанын класстары соок, кичээлдерин таарыччалыг чорударына берге турган. Мыңа-ла-да башкы Шачина бар аргаларын ажылап, башкылаан классына өөрөнччилерин багай демдек чок доостуруп турган.

Коммунист эш Шачина школада профессор комитетинин даргазын хулөөлөткөн база эки күздөш, ада-илер-биле ажылды үлөгөргө организастаан. Школанын методика бүлүндө башкы Шачинаның ажылыш дүжүткелдин көргүскөн илеткелдерин, оң эртерин кичээлдерин дугайында демделгелерин сепки ханымышкыны-биле номчуу бо-

лур. Классын өөрөнччилеринин ада-илер хурадаларын чаз өөрдилге чымын эгелөөдө бээр доктамаал чорудуп, анаа бичии урууларын кижизидерин аргаларын, чамдык кижизидерин урууларын кижизидип турарын дугайында чикестер турарын дугайында чугаалап берип турар. А. ИРГИТ.

АЪРГА-ЫЯШ—ЧОННУҢ БАЙЛАА

«РФСР-ниң бойду камгалаанын дугайында» Россия Федерациянын Дөди Советиниң үшкү сессиянында болгаш Хоойлуну буту совет кижилер-биле кады боттамырар дөш туржуу турар мен. Бойду камгалаанын организастаар болган бойдуңу куралдарымын ажыктыр ажылаар дугайы хоойлунда тодгаргай айтылган.

Чүртүң байлаан камгалаар, ону чөп ажылаар талзы-биле чамдык ажылаар «Испра» кичээл ажыл-агый артелинде деваскээрде кылдынып турар. Хоойлунуң 5-чи чүтүндө арга-ыяшты камгалаарымын, камнаарымын, катал тургузарымын чечелери айтылган. «Испра» колхоз, райгетитур комбинады, районда 6-чи тудуу участогу болгаш өскө-даа чөпкөр Кызыл-Улуу, Кара-Тал деп чөпкөр тудуу болгаш оттулар ыяшты белеткен ап турарлар. Колхоз-даа, будурулге чөпкөр-даа хамаарышкан ыяш участоктарын чүрүмүт ажылап тургужок, чөпкөр база-ла уруулаштырар. Айтырып алган участоктарымын мыкын чөптү ажылау, камгалау, ужурун ажылаан ыяштын будууларын артылап уруулаштыр чөткө кылбас, кескен дит болгаш өскө-даа ыяштарын дөккөтөрүн түзүп кылдыр артырып каар чоруктар чок эвес. Ажыл-агыйга ажылаары-биле чөпкөрөдип алган участогуны мыкын чөгүтү хуузазын чөткө ажылау, чөпкөр колхозка болгаш будурулге чөпкөр-биле когаралы болурун турарын чамдык удурткучулар төш көрбөй турар.

Чүртүң арга-ыяш, чамдык ыяш үнүштерин камгалаар, ону чөп ажылаар талзы-биле чөпкөр Чадана көдө Советтин деваскөөргө турган болгаш ам-лаа туруп турар. Кичээл, колхоз огурунун деваскөөр сирый үнгөн арыг-биле хурулеткен. Мында чылаар бүткөн шөптөрдү сак-сөкөрүшпө, он арзында чамдык чөптү, чыгырлага болгаш өскө-даа үнүштөр лөй. Бо чараш бөдө үнүштерин үрөткөн кезер, сыгар чорукту чамдык кижилер болдуруп турган. «Испра» колхозтун колхоз-

Мал участогунда сес чыл школазы

Бий-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун Ээрбекте мал ажылынын участогунда эге школамы бо чылын сес чылдык школазы кылдыр эде тургускан. Мында интернат амыткаштыган. Мында колхозчуларын 78 урууларын курунениң долу хандырылганында турарлар. Интернатты ам-даа өңкөлдөр депри кылбаан-даа болза уруулар мында эки чурттап турарлар. Мында бөг-тыягылар уран чүдүлү, анык натуралдыктерин, билгилг холдарын болгаш оон-даа өскө чүдүлдерин бөлүм-нөри интернатта ажылап турар.

Моң мурунда школага күш-ажыл кичээл кылдыр мастерская чок турган, ам колхоз оларга тускай чери кылып берген, уруулар оңу боттары депри ап турарлар.

Чуруктарда (кырында): Варя Назын улус судтарынын сонгуудаларынын хурунде көргүзүр-биле акробатика номерин кылдып тур. Адаан-ла чурукта: Ээрбектин сес чыл школазынын өөрөнччилери күш-ажыл кичээлин башкысы Александр Николаевич Петровтун удуртулузын-биле школанын мастерскаяны деприп турлар. Сөзү болгаш фотозу В. ЛУТКОВТУУ.

Чайлагарда кыштаглаашкын

Каз-Хем районда «Кызыл туң» колхоз мал кыштаглаашкынында башкы белеткел чок жуурашкан. 105 баш төгүр инектеринин кадарымы Доржу Чаш-оол Анык Ажык деп чөпкөр чайлаанга хоойлунун соок хурунеринге чөдөр олурган, байдал бергенде көрөгө, № 1 бригаданың төвү—суурга көчүп кирип келген. Баштаар чөпкөр хуруланың шиптир-шиптир бугаар кадарымын амытанан Ак-Сүт деп чөпкөр тудуу өңкө-даа, доозулбайн барган. Мында казымын муңаштап чыгылашкан. Кадарымын башкынын чугула казымын салган, өскө тудууларын дооскан. Соок казылада турар инектер ам бызаллап эгелөө, мыңа-ла-да колхоз баш-

К. ОЧУР-ОЛ.

Чөп-Хемтин районун ыяш ажылаар чөпкөр Чадана көдө Советте десгини.

Ийн медээ

Бий-Хем районунда Кызыл тараачын колхозунун Кара-Тал фермазында мал кыштаглаашкынынын байдаларын сөздү үдө элээн экиктикен. Мында инек, бызаа казыларын эде кылып, сонгаларын шилээш, бызаа казылазын малга-биле шала-ла. Кажаа иштинче төгөр 70 тонна кажаа өгөк белен. Оон мыңа 4 сараат сизген бар.

О. ЕНДАН.

Ол-ла районун «Хадмы» колхозуну бызаа ажаакчылары Михаил болгаш Федосия Сундулар бо чылын 50 бызаанын казы, шымар дооруктурган, анык инек кадарымын дужаап бергенер. Ам олар чаз бызаалар тургузар кажаазын ыяшты байдалына таарыштыр белеткен алганар. С. ДАНЧАА.

Азаашкын күөсеттинмээн

ВЛКСМ-ниң Өвүр райкому «Коммунистче орут» колхозтун Ак-Кежиге № 2 сүт-баран фермазын 1960 чылымда эгеленде шөпкө алган, фермага практиктик дузын чөдөрүн азылаан. Ол фермада ажыл-дал турар малчыларын төй уруу-зу амытанар. Мыңа-ла-да ферма ВЛКСМ райкомунун шөпкө алганын чөдөр чүдүдүп турган. Мынды болза-да, комсомол райкомунун ажыл-далчылары азаашкынын күөсет-төөнөр. Олар фермага бөгүнгө чөдөр

С. ШОЙДАН.

Чагаа парлаттынган соонда

„Чоннуң негелдезин чөп хандырап“

Мындыг өгө-биле Сүт-Хөл районунун төвү — Сүт-Аксы суурда коммунал-ландырылга амытанан ажылчы чонун өзүп турар негелдеринге арыкта-ла дүшүштин турарын илереткен, эш Н. Чыгышпанын шүтүмүчүлүгү корреспондентизы № 265 «Шынта» парлаттыган.

СЭП Сүт-Хөл райкомунун пропаганда болгаш агитация кидининин динатканы-биле алырга, ук кор-

Фото буруудадып тур

Кызын тараа үнмөс дээрин бугуруге билдингир. А мыңа-ла-да харга бастара берген чагаай кызыл-чамдык фото-чүрүткөн номчукчу өскөрүн каар. Бо дөргө Каз-Хем районда «Совет Тыва» колхозтун Чинге-Даг деп чөпкөр чорукту-дур. Сыпта тараа болза чагаар үнгөн чөпкөр-биле-тир. Колхозтун удурткучулары ону үдө ажаап албайн барганы алынгат. Фото С. Фоктистовтуу.

Колдуктааштыг ирей

Оон боду аажок күлөр, сирый салдым. Оң тала боду асак. Колдуктааштыг. Дүжүтүң-даа. Бурунгулар сагыдырар. Дүжүт-Чак деп ирей — ол мөңгү адам болур.

Улуг улус ону көзүгээр. Орук чайлаар. Уруу-ларын барандыган өр, сестир... Ужугу чү? Төрүмөлөс чазаны бө? Улуг хаалап—чаз дайын салдары бө?

Ындыг эвес. Ачам бөгүн сактып ораар: — Мыңан чок сен. ырак үе. ыркым көдө. Акмы аараан. Эмчи турбаан. Чүң канчаар? Аргажоктан Улуг-Хамны чалап келдим:

Дүңгүрүн соң, «аза-бугун» кийгиргилеаш, Дүңгүрүлөп, алыр-чирин тонал алгаш: — Нүгүл-багы арлы берди. Олугу сегир. Улеп кар!—деп, адак соонда чарым болду.

Шажынга удур суртаалчыга

Оужадиан, дүрүп, курлуп мыай боорга. Оон соондан дүрү-дүрүп атыгым дөш, Эзениге тевер-көпс чыдырмыда. Эмдөк бөгбө чодамны сий бзып кагдым.

Хамны кий дөш, кааа турар, ары берген— Кара чыгыс доозуну туруп калган... Оортан бээр мөчүм бирин окушганын, Очаланын эдилээнин оң-дур, огаум.

Хуунуг-Хову. Чашпанын Бут баарында Куу керим амдыга дөш шагжайышкан. Калган шагда ирээ-да бол, хамны чөзө Каракка тен, каргышмын бооп артып калган.

Сүзү бужар, Улуг-Хам дег чевегелерин Сүзенин бажын ам-даа ковайтышкан. Чүдүлгенин халадырыг артыкмын, Чүдөкенин, ширбин чорунар, уруугарым! С. МОЛДУРГА.

айын, бөзүн, ааржы, өөжөгөйин, шүрдүн кадырын алдыр; ан-мөңгүн эдин-даа кемелеп, үжүлөш; кадыр-чымчак алгы-кежик чөдөр өт-төр; дүтүн-таарызын-даа дыдып, тыртып алыр. Күске, күжүгүн-даа болза, хөмө мыйраан, уя, чымынын чай шагда утпак чүвө мыйнаан оолдарын. Шагын чагыт үзүш—кежээл келер үзүш.

Хөтүн соонда көгөзүн дөмөйлөп эгелөөр чүвө болгай оолдарын. — А ол көгөзүн дөргө улуг күш бө, кырган авай?

— База-ла бө хөк мыкыш көк-бора күш-ла чүвө. Чамдык улус ону тек кулу-даа джир. Ужуп мыай боорга чалгыныры джыгыгайын бээр, оон алырга Бөгө-буганың база бир аймаа ол. Хөк кулу джир берген ужугу, тек төрөш чургазын боду шуглауас, кулу — көгөзүн шуглап дооруктур-ла чүвө джир боор. Та шын чүвө, көргөн эвес, кым билер ону. Бөгөзүн эдин турар үе дөргө, шаг халмын кидин-не дүжүп көр; чаачал эвес кан чыл болза тараа, халдыланын кончү-ла сугсаар — сугтарыла үзүш. Өт-сизген — үнүш мыңан баш тыртар.

— Оон өскө чүлөр-чүлөр эдил авай? — А-дыр, адын ажыны тырт, чугаакыр «кадайжыгажым». Кулаң-биле дынпап олтура, алаң дүргөн аартап олур...

— Оон соонда шартыла, оон соонда бызаа, адак соонда сымн. — Ой эжен, бызаа бам де! Хөк-түн аде! — Шынап-ла бызаа күзүн көзөк кади өдиген апары-ла шын... Че, шартыла, бызаанын-даа чөр силөр,

сактын эдери кончү солук. Ол үени «экин үзүш» азы «смын үзү» джир — солун-ла үе чүвө хайыракан. Сарыг-бүрү артып, хамык мыш-даш чагыт хөшүн уштур. Тады кырынта хар чаап, дайы кыдыныга чак турга бээр. Күк-дайы-даа джир. Кыр-актар — илейтир-ле чайна чылап-чалып бугулар-биле сыла тудуу тура чайлаан кужактар күстүң сөзүгү чымыг хурунеринде мынаны келген, кылып четкикөөн ажылын мычан девидеп кылдыр боор чүвө. Кулу-тур соок, чайын билдирбес, ам бичин-ле дымдык уруу келгенде мынни берейн канчаар ийик.

Чү-даа аның өди өтсик, келж кешиг алаар үе ол — өткүн үзүш. Анчы бугуңуңин дөрдө дөжө артар. Арга-смыннарнын одагытары чартыкым — чалар өт, чалыг өт-биле байлрай бол. Мында олчалыг, омак-чөт, өңүнүг-кажылыг чугаа-соот, тоол-домак үзүлбөстөр. Чамдык ачылар мажайты артып алган, килейти семирин—арын-шырайы аң кире берген келгилер. Өртүрү албаны дөш, өөдө ачык-амыдыралы дөш таңдымынга өөрөнгө калган — чөртүл болган ачылар хөй оолдарын.

— А, экини аа! Мен Бадын-оол акым-биле кады казын-на аңаар ириг бис але, кырган авай? Боовус чок-ла көргүнчү-дур аа? — О, хырын де-ман... Че, кижж өзөр, кидис шөйлүр чүвө боор, уда-вас он, хойну үндүр чөткен. Дүргөн-дүргөн казыраштын алырар. Ам база-ла азыкайын: «хөй орай үнмө!» деп килгиргелейн бээр — дөш, сөмгү сөстөрүн дүргүнчү азыкайга колай кадым олчан-на боон көргүтө каашты. Мен шынап-ла

коркуп далажы берген мен. Ол хун хөй кадарын чораш, хамы-ла өдөр амытанарын бодап, хөптөрүн мыңа-мында үш алычп, эдин турарын мурунда чөлдө дин-навуу-ла чораш чүвө мыкыш со-нуурган, «олаар эдин-эдин чөлдө бер-бес болза!» деп бодап күнөдим.

Оон-ла уламындан өдөр — ыраа-жылар дугайында неместир динчээ-нин каттырыңгыт-даа, чикти-даа таныштарым бар.

Экинчерге ырап чорутуу мырай-ла хирээ-бора мыкыш бичин, күрүгү өнүгү Чылабадай деп күнөш бар. Ол мыңа деп мылар: «Чылабадай кулу тырт, Чылабак курьак бе сар!»

Топтап динчээрге шынап-ла мыңа деп ырап олурган мыкыш сагынды-рар.

Мен ону динчээнында-ла, чайын аалдар тайга үе бергенде, чамдык байларын кады көжүп чорутуу эш-тени чыгыччылар ийкеле азы боттары каш чыгыччылыг аргачы амак-кадай сагыжымга кирип, карамага ол хөзөөр көстүп көрөлөр: амаа Чылабадай атыг, кадым! Чылабак-куяк дөжөңг аан. Кулунар-ны дие чөлөш, азы чымыг кажаа-зынын дүвүгө өрөздөй кулуң кажаа-зын туткаш, олче үзүп кирип чайлады сап чайлаар. Шах мындыг кулунарнын чамдыктын өөренин бызаллап-даа белен болур. Ху-ну бадыр өт-даа чывес, незин-даа өмзирбөс, былап сап алыр болган-да дүжүтүрү арган, хөргөңгиди-даа аажок. Оларын «сөзлөр» болза, саар кулуң харын кадыг-быгыр бол-тур чүвө. Чуга алыспас, хырын биче — бергөө өрөңгө» болур ди-

жарлар. Бир хун дөрт-беш-даа саар. Чугула дүвө тодар кулуңар ол. Дем-ки ирей, кадай казын өдөк мал-чине-ле чүвөдөн муңгараш, баг аа-ган арыга маңаар муңаштарын ойдан, дуап турары-ла иден.

Межерген дей үгү аймаа күш куу сыра бажынга ырап олтура, топтап динчээр болза, хам-даа хамнаап мы-шан, дөңгаш дидирөө-даа мыкыш быраңгайын олурар болгай. Ону чүү джирлээр ийик.

«Кажан кезөөдө үя тудуу чадап каан, үйгүжү чалга кулуру. Дүне дөңгаш көчүс удувас су-у-у со-со-оогуң! Ам эртен-не болуң! Халчөк чымыг удан тудуу албаан чөрдө шөп!» деп сирн-сазы мылап олтура көлөр.

Шыта, эртенги кызыл хун дөп-ле келди, межерген кончү куу сыраның шипшык бажынга согуң молдуруу дег маттайтар олтуру-ла алыр. Барыскач чымыкыш шыгай-ны-ла бээр. Ол дүшпө олугу-ча туткан оолдар сыра дөзүгө кедеп көш сакыраңчып, оон дөңдөш «мен-мен!» джип, кес былаажым туруп-туруп, чымыкыш каттыржыр-дугуру-дугуру, чымыкыш каттыржыр-даа, оозу олунмас. Согуң мырынай дүмчүк бажы-биле хымыгым бөгөргө улуг карактарын чүгөргөтүп көрүп келген, катал-ла үдүй бээр. Кай-да-чүдө чымыг үя боор. Мыңан олтура согуңуң айылаан ачымында мөңгө үдү-даа берилээр.

Мында база-ла кымын кодулап турары иден. Канды-даа арга-ыяш иштинге олтура бугу найыда чымыг чадыр бөзүн тудуу ап шыдавас, кезе назыда соокка өрөздөдөр ий-жилер бар-ла болгай.

Конго талазы-биле совет резолюцияның төлевилели

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Декабрь 7-де Совет Эвлюелиниң төлөөлери Конго талазы-биле резолюцияның төлөвлөүсү Аймак чок чорук Чөвүлелиниң келишүүсүнө келди. Резолюцияны төлөвлөөдө чугаалап турары бола.

Конго Республикада байлаады улам шыгым дорайлап турар дугайына кереметтер турар сөөлү болушунун болганы-биле холбоштыр ол байлаады, а ол шыкша Конгода чыгыне секретарынын тускай төлөөлөкчүнүн 1960 чылдың декабрь 5-те илеткелни чугаалажып көргөн.

Конго Республиканын премьер-министри Патрис Лумумбаның холбошкон дүрүмгө удуу буюу-биле кааза-нынга болгаш Момбутунун чепсектиг дээрбечилериниң талазындан өскө-даа күчүлээр чоруктарга таварып турарында ханымы-биле дувурешсаан.

Конго Республиканын парламентинин чамдык удуртучу ажилдачыларыга болгаш кааза-нын келишүүсүнө келди. Аймак чок чорук Чөвүлелиниң келишүүсүнө келди. Аймак чок чорук Чөвүлелиниң келишүүсүнө келди. Аймак чок чорук Чөвүлелиниң келишүүсүнө келди.

рун бүдүн турар чорукту база республиканын күрүшү органдарынын тазырычылыгы ажилдарынын моондактап, бүтү-нүктү тайбынга болгаш улустарынын айыл чок чорукта кыжылыгы күштелдирерине алар чылар холбошкондугуна Бельгияны болгаш өскө-даа колонна-лык күрүшүлери угулдулар турарын шийттирип бурду шаптына. Аймак чок чорук Чөвүлели Конго Республиканын премьер-министри Патрис Лумумбаны, сенат даргазы Окитону, депутаттар палатазы-нын даргазы Касонгону база өскө-даа министрлерин болгаш парламентиниң депутаттарын доп-доруан холбош үндүрерин база моон-биле кады Конго Республика-нын дүрүм буюулар кааза-нын болгаш парламентинин ажил-чорудулганын каттап тургузары-биле бүтү эргежом чугула хемчеглерин алырын Каттышкан Национал Организациязынын чыгыне секретарынаан негеп тур;

өлүрүкчү мобутучу дээрбечилериниң боо-чепсэн саат чокка хураарын Аймак чок чорук Чөвүлелиниң шийт-пирин буюулар Конгого чорукта шериглериниң коомал-даа черинге дагып тур;

Каттышкан Национал Организациязынын Аймак чок чорук Чөвүлелиниң болгаш Каттышкан Национал Организациязынын Кол Ассамблеясынын оза сессиянын шийтпирлеринге дүшүрүр белги шериг кижилерин, ду-залаа шериг кижилерин болгаш хамааты ажилдачы-ларын Конгодан доп-доруан үндүрерин Бельгияның ка-зааннан негеп тур.

Сөөлгү почтадан

«Амгы үениң байдалдарында партия пропагандалынын сорул-гарынын дугайында» СЭКП ТБ-нын доктаалы амдыралга бол-турдыры-биле бистия кинотеатры коллектив чонга кинофильм-нерин көргүзөриниң чаа, мурнакы методтарын ажылдарын өрд-дажып турар.

Амгы үеде кинотеатр «Мурнууда — озалдыг ээпек» деп кино-лук көрүчүлөр конференцияны белектер турар. Бо кинода авто-машиналар чылаачыларынын дугайын чугаалап турар.

Апрельдин туманын дүзениде республика радиолукун көр-респондентин Антолина Снегирева хоорайже чынып орат. А, эртен оод орукта медерел чок чытканын тып алды. Аймак чок чорук дү-лөшүнүң бир шаптан сонгаар болган деп чүвени эксперттер бүстүп калган чыткан шаптан тодардыр. Херектиг болган чөринге ады, фамилияны билдирмес өскө херэжеп кижиниң чүрүү база чыдыр. Ону кым каганал?

Дүлөшүнүң бир шаптан сонгаар ол оруктан чүткө чыгыс чык-кы машиналар эртек. Снегиреваны бастырышкан соода ол чөрге бир чык машина база достоагыш, ынай болган. Аймак чок чорукта кым буртуулугу, ону көргөн кизи Снегиревага чүтө дуза че-дирбөөнү?

Кинолук нарын сюжетти ындыг. Мындыг таварылгалар бис-те база дөй. «Авария», «Кизи бастырып каан», «Өскөр аалды

Шуптуңарны чалап тур бис!

«Амгы үениң байдалдарында партия пропагандалынын сорул-гарынын дугайында» СЭКП ТБ-нын доктаалы амдыралга бол-турдыры-биле бистия кинотеатры коллектив чонга кинофильм-нерин көргүзөриниң чаа, мурнакы методтарын ажылдарын өрд-дажып турар.

Амгы үеде кинотеатр «Мурнууда — озалдыг ээпек» деп кино декабрь 16, 17, 18 хүнеринде болду. Кино эге-лээриниң мурнууда кинотеатрның фольклор кинохроникаларын көргүзөр болгаш автономия, шагда, суд, прокуратура ажил-дачылары-биле көрүчүлөргө ужурашканын ортиккалар. Обласка болган аварияларын көргүскен фотографаларын болгаш күдүмчү шимчөөшкениниң чүрүмүнү дугайында стенин көрүчүлөргө көргүзөр бис.

Фильминиң сайгарылыгы 5.30 болган 7.30 шаптарда сеанс-лар соода болгаштар. Бо кино чүткө чылаачыларга эвес, бүтү чон-га соугурулчуг. Бирги көрүчүлөр конференциянында иденкейлиг киржиринче, шуптуңарны чалап тур бис!

Е. БУЛАТОВА,
«ВЛКСМ-ниң 30 чылы» кинотеатрның директору.

ННО-нуң Айыыл чок чорук Чөвүлелинде

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Конгода сөөлгү болушунуңар-биле холбоштыр сонгаарлаттынмас кемчелерин чугаалажып көрү-биле Совет Эвлюелиниң негөөни буюулар Аймак чок чорук Чөвүлелиниң хуралы декабрь 7-де ажыттыган. Конгода байдалдын дугайында Совет кааза-тын меделелин ННО-нуң Кол Ассамблеясынын документини кылдыр төлөөлөргө тардып берген.

Ам бо үеде Аймак чок чорук Чөвүлелиниң даргазы, СССР-ниң төлөөлөрүнүн башыны В. А. Зорин хуралды ажыткан.

Аймак чок чорук Чөвүлелиниң ажылынын баштайгы минуталарында-ла АНШ болгаш шериг блоктары-нын талазы-биле оң ажилдачылар НАТО-нуң колонналыгы күрүшүлери-нин болгаш оларын чалчаларынын үлдөгилериниң түнеленде Конго Республикада тургустунган айыл-

дыг байдалды сонгаарлаттынмын чокка болгаш дөшпөт чугаалажып көрүргө шалтык чедирер дөш кал-чалыг күженишкенини баш удур алганар.

АНШ-тын, Францияны, Италия-ны болгаш Англияны төлөөлери бо документини Аймак чок чорук Чөвүлелиниң хүн айтырымын сагышка бешип кирбес кылдыр казып үндүрер деп негеп турганар. Конгода бай-далдын дорайтаанынын хол бурту-лугтары — АНШ болгаш оң шериг өмүлчелери болуп деп Совет ка-заактын меделелинде шутт айтыккан чорук ол чурттарын төлөөлери дү-лөшүрөткөн. Барын талазы чурттар-нын кыжарлашканын сойлаашы-шаа, В. А. Зориниң меделелени: Оларын мааза негеп турган негел-дери дөргө, Аймак чок чорук Чөвүлелиниң хүн айтырымын чүрүм-нарын каржызы-биле үрөп турар бол-

БИЛЕР СИЛЕР ВЕ?

КОНЧУГ БЫЖЫГ ШИЛ
Англияда «Амстердам Гласс Уоркс» деп фирма быжыг талазы-биле анаа шилден 20 натап амыг шилди үндүрериниң чаа аргазын ыткан. Шак ындыг налбан шил-дин кырычыче 1,5 кг деңзилиг борбак демирини 2,5 метр бедик-тен дүжүрөгө ол демир мячи ыткан чаштап турар.

Анаа шилдин быжыг эвес чо-руу оң кырында наракка изуул-бес кончуг хей саныг тиглерлиг болуп турарында деп ук фирма-ның эртемденери тайылбырлап турар. Чаа сорттун шилинде ы-ндыг тиглер чок.

КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

№ 2 ШКОЛАДА СПОРТ

Өөредилге чылынын эгезинде бээр Кызылдың № 2 школында хол бөмбүүнү, баскетболду, акробатиканы, хуретин болгаш бөксү спорт секцияларын тургускач.

Школаның өөреничилери спор-ту секциялардан аңгыда уругуларын спорт школының хаак, гимнасти-ка, чык атлетика, хол бөмбүү, бас-

Лаоста болушкун

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Америк агентилериниң дыңдап турарын буюулар алдыга, декабрь 8-тин эртенинде 5-ки шериг окуругунуң коомал-дылачы полковник Боу Прачати Абхай Лаостун наймысалы — Вьет-наын шериг хыналдазын болушкун холуна алган. Капитан Коунг Лениң парашютстериниң ийги баталычу-нуң кезе мурнуудагы байдалын кат-тап тургузар дөш хоорайже чаа таварып кирерин орданкаш, ыч-чалда-да олар сорулганын чедип ач-шыдааннар. Хоорайны контрол-дап турар шериг хуудустарын негеп-реткен. Ук шериг Патет-Лаонун ба-рын үзедилг аныктар организа-цияларыга болгаш барын үзедилг шимчөөшкенине удур, ыччалда-да премьер-министр Суванна Фуманы болгаш оң шыгым нейтралитеттиг политиказын деткип турар деп ында айткан.

Сөөк-язы ылгаар чорукту узуткаар дээш

ЛОНДОН. (СЭТА). Парламентиниң келишүү лейборист Феннер Брокуэй Англияда сөөк-язы ылгаар чорукту хоругу дугайында коойлу төлөвилелин общиналар палатазына чоктаа чаа кирген.

Коойлу төлөвилелин парламенти-ден хүлөөп алырын дилешсаан, Ф. Брокуэйниң меделелени болза, Англияда сөөк-язы ылгаар чорук те-рек кырында бар болуп турар.

0,65 ТОННА ДЕНЗИЛИГ ХАВАН

Бирги чергениң ортуман шко-лазын дооскан комсомолчу Цой Синь-чжи 1957 чылда Куаця-туньнуң улусчу коммунизмын хаван фермалыгына доразан а-жылдай берген. Ол 650 кило-грамм деңзилиг хаваны өстүр-гөн. Мындыг улуг деңзилиг ха-ваннар Леонин мөшүдө бир да-гаар-ла тыттып турарлар.

ОБЛАСТЬ ЧЕМПИОНАДЫНДА

Херэжеп шыдыраачыларын мар-гылдазын чоруп турар өрээлге кире дүжүлөп, Кызылдың көдө ажыл-агый техникумуңуң үшкү курузунуң өстөрүнар салбырын студентини Зинада Ооржак Каа-Хем шыдыра-чызы А. Прасолованы каш-ла кош-кеш, уда шаап каан. Ычангаан 3. Ооржак маргылдазын төнчүзү-гө чедир бир салыг артка-даа, оон түнелди анаа кандыг-даа болза, оон хамаарыга чокка 1960 чылда херэ-жени шыдыраачыларын аразында область чемпиону атты чаалап ал-ган. Анык шыдыраачы 9 салгылар-дан 8,5 салыг алган. Т. Чат—7, Е. Байлар—6,5 салгылар, оларын аразыга ийги чер дээш демисел болду.

Тоску салгы эр шыдыраачыларын аразында болган. Ийги чери ху-нажык турарларын бирези Ю. Сундуй Ламаш-оолга удур мерзе гамбинди эгелеп көшкөш, туружун дыка экижиткен Ламаш-оол кара-чаныг шын көшөр-биле камгала-нып турган, хенертен удур согуш-куну кылган. Оон ах тала атаказын оскунган, чоорту байламы баксы-рааш, уттуруп каан. Чодок база Чамзырай-биле мерзе гамбинд ой-нааш, элекке хүлүн эртер бурун-гаарлар 2-ги шугуну кошкаткаш, олче уаурланкычыны күштүг бо-даларын кирипкеш, камгалаа тып-

Францияны оруктарында барылы-герман солдаттарын сөөрткөн бонн танкылар чоруп турар. Булдесериниң 35 муң солдаттары Францияда кел-генер. Француз хоорайлар Мурме-лонку, Сиссонун худучуларында булдесерини офицерлери шөзөн ба-зып турарлар. Олар француз казак-тын чөшпөөрели-биле шериг өөрдил-генин кылдыр дөш келгенер. Фран-цуз улус оларга удурланып, киле-нен турар.

Чурукта: Сиссонун худучуларында боннун танкылары. ДПА агентилелиниң фотогу.

«СЫРТЫК»

Нейлондан кылган сыртын хе-вириг цистерна резина-биле шийттыган. Оң узуну 21 метр, калбаа—8 метр. Ол дээрге деле-гейде эң-не улуг цистерна бо-лур. Анаа 200 муң литр суун оттулар чүүл азы өскө-даа суук чүүлдерни кудар. Ол «сыртыкты» анаа-ла дуруп ап болуп болгаш оң деңзизи (нуругга) бир тонна. (АНШ).

Чурукта: Зина Ооржак.

Студентилерде

Кызылдың педагогика институтун-га стол теннизын маргылдазы олимпий система-биле болуп өрткөн. Шүүде маргылдаага ойнаар эр-гени төөгү-фалогалы факультетиниң V курузунуң студентини Ким Дан-зын-оол болгаш физика-математика факультетиниң V курузунуң студен-тини Саваа Назын олар чалап ал-ганнар. Ол өөн Данын-оолдун тил-делгези-биле доозулган.

„ШЫН“ солунну чагыдып адырын далажыңар!

1961 ЧЫЛДЫҢ

ЧАГЫЛДАЗЫН ОБЛАСТЫҢ БҮГҮ ЧЕРЛЕРИНДЕ ЧОРУДУП ТУРАР

«ШЫН» солун — Коммунист партияны болгаш Совет казактын политиказы-биле, шийтпирлери-биле, Совет Эвлюелинде болгаш бүгү делегейде чугула болушкуннар-биле, а ол ышкаш коммунизм тургузушкунун айтырлары-биле, совет улустун сорулгалары-биле номчукчуларны таныштырып, ол сорулгаларны күөседиринге дузалаар.

Солунну чагыдып алырының саны кызыгаар чок

ЧАГЫДЫП АЛЫР ӨРТЭЭ:
Чылда—60 рубль,
алды айда—30 рубль,
үш айда—15 рубль.

Номчукчулар! Бистин солунувусту чагыдып алыңар!

Чагыдылганы харылааның бүгү конторалары, салбырлар, бүдүрүлгелерде, организацияларда, колхозтарда, совхозтарда хөй-нияти төлөөлөкчилери хүлөөп алыр.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинки худучу, бажын № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ: редакторун 24-63, редакторун оралкычынын 35-24, пропаганда кылдының 23-54, харылаалыг секретарыны болгаш харылаалыг дежурныйн 23-35, көдө ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт килдистериниң 25-38, партия-амдырал болгаш культура-амдырал килдистериниң 37-13, иштики информация килдизиниң 20-60, чагаа болгаш совет туртуг килдистериниң 21-27, аныккачыларының 22-64, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 21-47. Солун келбей барганда 32-75 телефонче дагыар.

Чыгы № 3204. Бултур, өргөлениң типографияны.

КИНО

БӨГҮН КИНОТЕАТЛАРГА:
«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улук залга): «Амдыралдын оруу»—9,30, 11,30, 1,30, 3,30, 5,30, 7,30, 9,30 шаптарда; биче залга: «Синабалтын чеди-ги аян-чоруу»—11, 1, 3, 5, 7, 9 шаптарда.
«КАА-ХЕМ»: «Хар кады»—11,15 шапта; «Кометалан» матрос—1,15, 3,15 шаптарда; «Шиткекчи»—5,15, 7,15, 9,15 шаптарда.
«ВОСТОК»: «Ара соскаан ыр»—11, 1, 3,15, 5,15, 7,15, 9,15 шаптарда.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

АЭРОДРОМ

хүлөөп албайң-дыр

деп кинону көрүңер.